

Προσφώνηση και κήρυξη εργασιών του Συνεδρίου

Αντώνιος Δαναασής – Αφεντάκης, *πρώην Αντιπρύτανης του Παν. Αθηνών*

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ

ΣΥΝΕΔΡΙΟ: «Μαθαίνω πώς να μαθαίνω»

Αθήνα, 7/5/2010

Κύριε Πρόεδρε του Ινστιτούτου,
Κυρίες και κύριοι Συνάδελφοι,
Κυρίες και κύριοι Σύεδροι,

Ο Πρόεδρος του Ινστιτούτου, ο Καθηγητής κ. Αθ. Παπάς, με τα εκάστοτε συνέδριά του εκτός των άλλων μας αιφνιδιάζει και με τα θέματα των Συνεδρίων του. «Μαθαίνω πώς να μαθαίνω», είναι ο γενικός τίτλος του σημερινού θέματος. Τι να θέλει να συμπεριλάβει κάτω από το γενικό, όμορφο, σύντομο και περιεκτικό τίτλο; Τη βασική θέση της συναντησιακής σχέσης δασκάλου και μαθητή, που είναι η πεμπουσία της όλης εκπαιδευτικής διαδικασίας; Οραματίζεται τη δημιουργική και κριτική διαδικασία της μάθησης, που απορρέει από ένα δημιουργικό σχολείο της θεωρίας και της πράξης με την αυτενεργό παρουσία του μαθητή. Αποβλέπει σε μία μέθοδο διδασκαλίας που είναι γνωστή ως «μέθοδος του προβλήματος», σύμφωνα με την οποία η γνώση δε χωρίζεται από την πράξη; Θεωρεί μήπως την καθοδήγηση ως προϋπόθεση στην αυτενεργό μάθηση των μαθητών; Αυτήν την καθοδήγηση που δεν σχετίζεται με την εξωτερική επιβολή, αλλά χαρακτηρίζεται ως απελευθέρωση της πορείας και κατάλληλη πλήρωση της ζωής. Αυτό απαιτεί την δημιουργία κινήτρων και διαφέροντος του μαθητή, που απομακρύνει από την μηχανική μάθηση.

Η αυτενέργεια απαιτεί την ύπαρξη ενδιαφέροντος, αναρρίπηση περιέργειας, ανησυχίας και αμφιβολίας, την παρατήρηση και την αντιμετώπιση της μάθησης ως ιδιαίτερου και προσωπικού προβλήματος του μαθητή. Αυτός ο προβληματισμός ωθεί τον μαθητή στη σκέψη και στη δράση, απομακρύνει τον μαθητή από την αυθεντία του ενήλικα και μεταχειρίζεται κανείς τον μαθητή ως ισότιμο ερευνητή. Μήπως κάτω από αυτόν τον τίτλο του Συνεδρίου, το περιεχόμενο του οποίου απορρέει από όλη την συναντησιακή σχέση δασκάλου και μαθητή, που αναφέρθηκα στην αρχή, κρύπτεται η διαλεκτική διάσταση, η μαιευτική τέχνη και ο παιδαγωγικός έρωτας του Πλατωνικού μοντέλου διδασκαλίας;

Η παρουσία του δασκάλου που έρχεται να εκδιπλώσει μαιευτικά και διαλεκτικά το δυναμισμό του μαθητή αποτελεί και το σκοπό του παιδαγωγικού έρωτα, που εκλαμβάνει τον έφηβο όχι όπως είναι στην πραγματικότητα αλλά όπως μπορούσε ή όφειλε να είναι. Με άλλα λόγια ο παιδαγωγικός έρωτας ερευνά τον πραγματικό ορίζοντα του παρόντος και ρίχνει το βλέμμα του στις μελλοντικές δυνατότητες. Αυτή η διάγνωση από το πραγματικό στο δυνατό, από το «είναι» στο «οφείλει», από το παρόν στο μέλλον πρέπει να αποτελεί το πάθος και την ορμή του Εκπαιδευτικού.

Ο εκπαιδευτικός μεταμορφώνει τον εγκέφαλο της ζωικής ύπαρξης σε ανθρώπινο νου. Δυστυχώς στις μέρες μας βλέπουμε το έργο του εκπαιδευτικού, που τεχνουργεί ανθρώπους, τους υψώνει στην οντολογική μοναδικότητα του νοήμονος πλάσματος και τους προετοιμάζει να ζήσουν στην κοινωνία και τον πολιτισμό, να χάνει τον χαρακτήρα της λειτουργίας και να μεταβάλλεται σε επάγγελμα ρουτίνας, και η δυστυχία από το σχολείο να απλώνεται στην κοινωνία. Αυτή η υποβάθμιση-οικονομική και κοινωνική- του έργου του εκπαιδευτικού είναι το μεγάλο λάθος στην παιδεία. Ο δάσκαλος πρέπει να αποτελεί δύναμη. Ο μαθητής πράξη και το σχολείο γιορτή. Το έργο του πρέπει να χαρακτηρίζεται από την διαλεκτική του διάσταση. Εκφραστής αυτής της διάστασης θα παραμείνει στην ιστορία του ανθρώπινου πνεύματος ο ιδεώδης δάσκαλος, ο Σωκράτης.

Αυτός ως βασικό πυρήνα της σοφίας του κηρύσσει την γνώση της άγνοιάς του την ίδια στιγμή που οι άλλοι προκλητικά φαντάζονται ότι τα γνωρίζουν όλα. Και το ουσιώδες μέσα στην καινοτομία του και την επαναστατικότητα του για την ιστορία του πνεύματος είναι το γεγονός ότι ο Σωκράτης, ως δάσκαλος, δεν διδάσκει ένα δογματικά προσφερόμενο αντικείμενο. Αντίθετα ωθεί τον εαυτό του και τους μαθητές του σε αυτοελεγκτική περισυλλογή. Ιδιαίτερα η διαφορά του από τους δασκάλους της φαινομένης σοφίας και τέχνης είναι τεράστια ακόμα, γιατί σκοπός του δεν είναι να μεταδώσει έτοιμες, ετοιμοπαράδοτες, τυποποιημένες γνώσεις, αλλά διερευνά, διαλέγεται και μαιευτικά ανασύρει από τα υπνώττοντα βάθη της ψυχής των νέων την αλήθεια. Με την έννοια αυτή η τέχνη του εκπαιδευτικού και η διαδικασία του πώς να μαθαίνω δικαιολογημένα καταξιώνεται ως ζητητική, εξεταστική, διαλεκτική, ερευνητική, κριτική, δημιουργική και ελεγκτική διαδικασία. Μήπως ο Σωκράτης είναι και σήμερα επίκαιρος;

Ασφαλώς μέσα στο γενικό προβληματισμό της θεματικής του συνεδρίου αυτού υπάρχουν και πολλές άλλες διαστάσεις, περισσότερο μοντέρνες, και περιμένουμε με αγωνία να τις ακούσουμε από τους εξαιρετους ομιλητές.

Αρκούμαι να ευχαριστήσω θερμά τον Πρόεδρο του Ινστιτούτου, εκλεκτό Καθηγητή, ακάματο μαχητή της θεωρητικής και πραξιακής Παιδαγωγικής, δημιουργικό και ανήσυχο άνθρωπο, και φίλο κ. Αθ. Παπά και να ευχηθώ να πραγματοποιήσει ακόμα πολλά συνέδρια και να συνεχίσει να μας αιφνιδιάζει με τα πειρακτικά θέματα της προβληματικής του.

Κηρύσσω την έναρξη του συνεδρίου και εύχομαι επιτυχία στις εργασίες του.